Z. Abdyl Kajanaku

VITI i IV — KALLNDUER 1932 — Nr. 1

NORMALISTI

Jo në dijën, por në
vullnetin e fortë
qëndron vlera
e njeriut.
HERBART.

Drejtimi:
E përkohëshmja "NORMALISTI"
Shkolla Normale
Elbasan.

Shtypshkronja "SAIDE" Elbasan
1932

6 copa

Muzeu i Shkollës Normale

Mbrendija

Thirrje — "Normalistëvet„ "Mësuesvet t' jerë„	Faqe 1
Shkolla duhet t' edukojë terthorazi dhe familjen	„ 2
Randësia e mësuesit	„ 4
Të përziemit e dialekteve në gjuhën t' onë	„ 5
Provë mësimi (Arithmetikë)	„ 7
„ „ (Kangë)	„ 8
„ „ (Këndim)	„ 9
Vdekjet	„ 11
Novelë Historike	„ 12
Gojdhanë — Gjurmat e Pirustëvet në Dibër	„ 17
Hartim — Kânga e Balës në prozë	„ 18
Vjerrshë — E vetmja shpresë	„ 20
Vjerrsha për Shkolla	„ 21
Folklorë — Kânga e Destan Begut	„ 21
Disa zakone për vitin e ri	„ 22
Për t' u-çlodhun	„ 23
Lajme të Shkollës	„ 24

E përkohëshmja "NORMALISTI„ DEL NJI HERË NË MUEJ.

E botojnë nxânësit e Normales.

Editor:	H. Ballshi	'32.	ndihmës	S. Alliu	'33.
Sekretar:	I. Shishmani	'32.	„ „	Q. Guranjaku	'33.
Arkëtar:	Y. Berisha	'32.	„ „	K. Jovani	'34.

Pajtimi: për gjashtë numra 2 Fr. ari
Nji numër kushton 2 Lekë.

Muzeu i Shkollës Normale

THIRRJE

Normalistëvet

Në doni që un' të quhem
me emrin t' uaj kurdoherë,
mos më lini që të shuhem,
porsi qiriri në erë
Me këtë emër mbi kapakë
shkonj me mburrje gjithëmonë
edhe vete ndrinj si flakë
në çdo shkollë të vëndit t'onë.
Me këtë emër 'ini bashkuarë,
të vjetër, të rinj e kush vjen pastaj,
prandaj shkolla e juaj rri e krenuarë,
kur i sheh të lidhur djemat e 'saj.
Si mbretëreshë mbi kolltuk floriri,
me buzë të qeshur ju vren me gëzim,
se djemt besnikë, që nxori nga gjiri,
punojnë së bashku për një qëllim.
Kësaj i ngrihet shumë lart vlera,
mëmës t'uaj që ju ka mësuarë
dhe kundrejt gjithë shoqeve t'jera
nuk rri aspak e turpëruarë.
Pra vehten idealistë n' e quani,
në qoftë se shkollën t'uaj e doni,
mua të mjerën mos të më shuani,
po, me sa mundeni, më ndihmoni.

Mësonjësvet t'jerë.

Dhe ju të tjerë që mësonjës 'ini,
dhe ju të tjerë edukatorë,
në qoftë se pakë mëshirë kini,
mua mos më lini si një të gjorë;
se vetëm me ju mundet që të rronj,
vetëm nga shpirti i juaj i mirë
mundet që si shkëndijë të ndriçonj
në këtë degë kaq' të vështirë.
Prandaj plot shpresë nga ju po vrenj,
nga ju mësonjësit e kombit të shtrënjtë,

Muzeu i Shkollës Normale

ndihmo-më-ni pakë që t'i shërbënj
edhe unë arësimit t'ënë të shënjtë.
Jepuni zëmër vëllezërve të rí
si të mëdhenj me çdo far' mënyre,
se edhe këta po për Shqipëri
do ta derdhin gjith' djersën e 'tyre.

E përkohshmja

Shkolla duhet t'edukojë terthorazi dhe familjen.

Ishe në fillim të vjetit shkolluer e nder javët e para s' bájshe t' jetër, veç se kshillojshe fmijët për nji sjellje të mirë në shkollë, në shtëpi e jashtë, me prindë, vllazën e shokë dhe i porositshe me ndêjë të pastër tue u-munduc me anë kallximesh të kandshme me ua shti në qejf pastërtin e trupit e në mëni ndyesin.

Nji herë më ndodhi qi nji nanë më çoi fjalë se nuk kishte ruba (facoleta) me u dhanë fmijve e se nuk mund të rrinte tue pastrue fmijët qafet, duerësh, thojësh etj. .. për ditë e në fund se për pastërtin e 'tyne e mendonte ajo vetë !.

Prej këtyne fjalëve ndoshta do t' ishte topitë ndokush e sidomos ndoj'i mësues i ri, qi ende nuk e ka shijue kte detyrë mirë, por unë, ndonse s'parit, mora zemër e i shpeshova kshillet e mija tue kërkue prej fmijve jo rrobe të reja, por të tilla të pastra e t' arnueme e prej ksaj qindrese mâ në fund fitova, se fmija, të nxitun prej meje, ua mbushne mendjen prindvet se çka kërkonte mësuesi ishte e nevojshme.

Kso rasash mësuesi ka plot, por prej ktyne nuk do t' i trembet syni aspak, madje do të marrin guxim tue mendue se me fjalët e veta e me kshillet e arsyeshme e kurrë të vrazhda, do të hŷjë dhe mbrenda shtëpive të fmijvet terthorazi e do t' a ndryshojnë pak nga pak at' edukatë, me ´të cillen janë rritë shum prej prindvet t' onë.

Mos të kujtojnë edukatorët se ata èdukimin e tërthuershëm do ta apin vetëm e vetëm ndër familje të të vorfenve; jo, dhe nder familje të të pasunvet ka me gjetë mësuesi vend me hjedhë me anë të fmijvet ndo'i shkëndi të mirë. Ati dorërrudhët, kur të shofin të birin kah, xê prej fjalvet të mësuesit, dan kashaten

Muzeu i Shkollës Normale

e gojës o dhuntit, qi i janë falë, per të shî lotët e ndo'i të vorfnit, ka me u-prekë e, nëpër mjet të zemrës së mirë të nji kërthini, ka me xânë se duhet me i ndihmue atij, qi, lanë mbas dore prej fatit, sjell syt e lagun me lotë ûjet kah ndo'i bâmirës; ka me u-rrudhë, kur të shofin të birin, qi topitet prej fjalvet të pagjajshme e ka me pasë turp para nji djali o vajze të pastër. Familjet e çdo dore kanë me qindrue ndoshta per do kohë në mendimin e vet, kërkimin e dishirin për zell, perpikni, dlirsi etj. kanë m' e bâ n'asgjâ, por në fund do të binden ndoshta sa me ua bâ qejfin fmijve e në ktê mënyrë kanë me fillue e me hî n' udhën e nji përmirsimi dhe ata vetë.

Ndjenjat, virtytet e nalta morale etj. shpesh prindët mund t'i nxânë prej fmijvet, kshtu qi dhe familja, nëpër mjet të ndo' i pjestari të vogël, ka me fillue me marrë pamjen e nji familjeje të vërtetë, e cilla ka me rritë edhe fmijë të tjerë ndoshta; por ka me i rritë si duhet, e shkolla atëherë ka me e gjetë udhën hapët e mâ të pa-shkrepa për të veprue nder shpirtna të vogjël e të pagdhendun mirë në nji mënyrë sistematike, mënyrë, e cilla do ta bâjë fëmin nji nxânës të vërtetë e nji burr t' ardhëshëm.

Por per të gjitha kto edukatori i ngratë lypet të mos lodhet e të mos topitet fare; ndo'i rasë e paknaqshme të mos ta bâjë qi t' ulin syt për dhe, edhe me nji herë t'i lëshojë armët, por të marri zêmër me u qindrue gjithë pengimeve tue i dyfishue kshillet e veta e tue kenë gjithëherë para syvet të fmijvet shembull i gjallë i virtyteve të mira e pasqyrë për çdo cilsi të mirë. Gjithëherë të flasi me njerzi e ambëlsi, jo vetëm me fmij, por dhe me prindë, kur t'i bijë puna, kështu qi dhe ai, qi nuk di me mendue gjatë, të kuptojë prej ksaj sjelljeje se çdo gjâ, qi i kërkohet, s' i lypet për qejf a po për stoli, por për nevojë, pse ashtu e lyp shëndeti i fmijvet të 'tyne e ashtu e lyp puna për të marrë mandej prindët fmij të vërtetë e si duhet.

Në ktê mënyrë mësuesi ka me pasë dy shkolla për t' edukue : shkollën e vërtetë e familjen: me anë të së parës do t' edukojë të dytën; kshtu do të shofi se vepra e 'tij, e bâme për dy qëllime, s' ka me shkue kot, por ka me dhanë frytet e e 'saja, fryte, të cillat kanë me i përftue në shpirt nji gëzim të pakufi, mbassi aj u-bâ, me djersën e përpjekjet e papreme, nëpër mes të të shameve e të përbuzjeve, **reformator' i njerzis.**

Z N. Pali '30.

Muzeu i Shkollës Normale

Rândësia e mësuesit.

Sot shpesh herë tingëllojnë në veshin e mësuesit fjalë t' ashpra, se gjoja ai nuk ka rândësi, d. m, th, për me qenë mësues, nuk âsht ndonji punë e madhe.

Edé, énde do të veish në shkollë ? Nuk të mjaftojnë pesë vjetë ? mjafton qi të bâhesh nji mësues.— Këto janë fjalët e popullit, qi ia thotë nji nxanësit të shkollës fillore.

Prej këtyne fjalve kuptohet nderimi, qi i bân populli nji mësuesit. Por populli nuk e ka fain, se, kur nji mësues nuk nderohet prej njij ish-nxânësit të 'tij, ç'nderim ka me pritun ai prej atyne, qi nuk dijnë me thânë as fjalën mësues? Kjo mos përfilije vjen mâ tepër, nga qi nji ish-nxânës nuk e ka kuptue énde, ashtu si duhet, rândësin e njij mësuesi.

Mâ mirë me rregulluem nji qeveri, se sa nji grumbull fëmijësh„ , ka thânë dikur nji i ditun. E me të vërtetë, në qoftë se i analizojmë këto fjalë fill e për pe, në qoftë se leçitim pak vepra pepagogjike dhe me këtë të lëçitun të bashkohet edhe arsyeja e jonë, atëhere kemi me kuptuem shum a pak rândësin e njij mësuesi dhe punën e 'tij delikate.

Le të marrim pra me mend se qysh kishte për të qenë sot bota, në qoftë se nuk kishte mësues me kuptimin e vërtetë të fjalës? Nji errësinë padijeje, nji kaos pamoraliteti dhe nji grindje e përherëshme kishte me mbretnuem në këtë botë, në qoftë se mungonte edukatori. Njerëzia edhe për gjân mâ të vogël kishte me luftuem énde me armën dhe me barutin. Por sot udhëheqësit e brezit të ri ia kanë ndryshuem fare mendjen njerëzis; sot mësuesi thotë se duhet luftuem me letrën e bardhë dhe me lapësin e zi tue pasë ndihmës të padamë arsyen.

Pra udhëheqësi i brezit të ri ka punën mâ delikate, mâ të vështirë dhe mâ të rândësishme, se ai ka në dorë brumin e sotshëm, brezin e ri. qi do të jetë nesër intelektuali, ushtari, nënpunsi, bujku dhe punëtori i atdheut.

Mësuesi me anën e dijës së vet do të bâjë njerës të ditun, me anë të vullnetit njerës të vullnetëshëm, me anë të zellit njerës të zellshëm, me anë të punës njerës puntorë, me anë të nderit njerës të ndershëm; dhe përkundrazi, në qoftë se ai do të ketë ambicje të verbët, do të bâjë njerës ambiciozë, me anë të karakteriit të 'tij të dobët do të bâjë njerës pa moral, pa nder edhe

Muzeu i Shkollës Normale

përtacë. Pasqyra e mësuesit pra janë nxânësit, qi rriten prej 'tij. Kështu, në qoftë se nji mësues nuk çelte detën e ndërgjegjes së pastër, nxânësit e 'tij do të bâheshin njerës të pandërgjegjëshëm dhe do të jetojshin në kurris të të tjerëvet.

Cilësia, qi e bân njerin njerí nuk âsht qi të jetë i turpëshëm, i frikshëm dhe me dije të tepërme; por qi të ketë vullnet, ndjenjë, inisjativë, durim, zgjuetsi qendrim, guxim, trimni dhe besniki. Dhe këto cilësi mund t'i fitojë brezi i ri me ndihmën e mësuesit të vërtetë.

Sot nuk mund të bâhet njeriu ministër, mjek, avokat, ingjiner, shkrimtar, poet etj, në qoftë se nuk kalon nëpër duert e mësuesit të thjeshtë.

Kuptohet pra se mësuesi ka në dorë fatin e niij shteti dhe âsht timoni i burravet t'ardhëshëm të njij atdheu edhe, po e kë theu pak shtrembët atë (timonin), atëhere i gjithë brezi i ri ka me u-gremisun dhe ka me marrë rrugën e keqe, atë rrugë, qi pa dyshim do të jetë shum e dameshme për t'arthmen e atdheut.

Nji shtet, qi ka mësues të zotët, mësues qi e bâjnë fli vehten e 'tyne në detyrë e sipër, ka me pasun ushtarë të diciplinuem dhe nënshtetas të bindun, e atëhere punët e atdheut kanë me shkuem përpara kah qytetnimi i dobishëm.

Kaqë nalt qëndron puna delikate e mësuesit, kaqë nalt duhet të qëndrojë edhe **nderi** i 'tij.

St. Spasse '32.

Të përziemit e dialekteve në të folun a në të shkruem i prish gjuhës bukurìn e 'saj.

Nji gjâ me randsi, nji problemë për t' u-zgidhun ke na, âsht edhe puna e dialekteve t' onë. Kur nuk i dimë këta, s' merremi vesh njani me t' jetrin e, kur i mësojmë, nuk dimë t'i përdorim. Kështu ndoth qi banuesi i Gjinokastrës nuk kupton gjâ nga të folmet e njij Shkodrani dhe anasjelltas. Po, kur ndodhen në përpjekje të dy palët, kur qindrojnë shkëmbyerazi në vendin e shoqi shoqit, atëhere vetvetiu e mësojnë dialektin e atij vendi. Dhe, si e mësojnë, zânë e fusin në të folunit e 'tyne të zakonshëm fjalë e konstrukte të vendit, ku po qindrojnë. Në këtë mënyrë, po të takoish nji të jugës, qi ka qenë në veri, ke me

Muzeu i Shkollës Normale

ndigjuem në mes të fjalëvet të dialektit të vet edhe këto : " Pasha Zotin Shkodra kenka qyteti mâ i mirë i Shqipnís . . . . . „; dhe nji i veriut, kur shkon prej jugës në vendin e vet, thotë : " Për Zotin kam bërë qejf në Berat . . . . . „

Me të 'tilla të folme veshi i ndigjuesit mërzitet, sepse natyra e gjuhës s' onë nuk do qi dialektet t' i përziejmë e t' i ngatrrojmë njanin me t' jetrin. Por mâ keq âsht, kur shkruejmë kështu, se sa kur flasim. Fjalët i merr era, po shkrimet s'i tund kjo. Asnjiherë s' na pëlqejnë fort ata shkrime, në të cilët fjalët përsëriten në dialektet e ndryshme, sado qi mund të kenë nji mbrendí të mirë. Nuk na tirgllon bukur, p. sh. sikur të shofim në nji shkrim gjithë farët e pjesores : kënduem, kënduar etj . .

Nuk due të them se këto nuk duhet t' i dimë, mbassi e di se, sa mâ shum ta njofim gjuhën t' onë, aqë mâ mirë âsht; sa mâ fort ta dimë, aqë mâ të bashkuem e mâ të vllaznuem do të jemi; por due të them se, kur të shkruejmë a të flasim, duhet të përdorim vetëm nji nga këto.

Për se na e gatuejmë bukën me nji farë mielli dhe nuk e bâjmë atê tue përziem dy ase mâ shum miellna bashkë ? Nuk ka ushqim ? Jo, këtê e bâjmë, vetëm nga se njeriu në çdo gjâ kërkon, veç të tjerave, edhe shijen e mirë.

Edhe, kur flasim pra a kur shkruejmë, tue i përziem dialektet, e kryejmë dëshirën t' onë, i shfaqim mendimet t' ona, por prishet ajo, që do të them unë . . . . . , bukurija.

Me të tilla të përzieme e të hallakatme, si edhe nga shum shkaqe të tjera, gjuha e jonë kaqë e âmbël dhe e kandshme tingllon vrazhët, prishet e shkatrrohet. Prandaj na duhet të përpiqemi, qi të mos i japim shkak nji gjâje të 'tillë; duhet ta ruejmë të kthjelltë gjuhën t' onë, deri sa të jetë në dorën t'onë, deri sa edhe ke na të zgidhet nji herë e përgjithmonë kjo çashtje; deri sa të rregullohet e të futet edhe kjo në radhën e gjuhënave të përparueme ashtu si i ka hije. Sot për sot ai, qi mund e i ndifi mâ shum gjuhës, âsht mësuesi. Ai, tue i ngarkuem vehtes gjithnji barrë të rânda, e huth gurin e parë në themelin t' çdo pune të dobishme. Shembulla e mësuesit vepron bukur ke nxânsit e ke gjithë ata, qi e rrethojnë. Prandaj mësuesi duhet të jetë këshillues në çdo vend e në çdo kuvend, qi të mos ngatrrohen dialektet.

Ai mësues, qi âsht vetë shembulla mâ e mirë, qi fiton dashunin e të tjerve, qi ka nji durim të fortë, ka me ia qëlluem, sikurse çdo pune t' jetrë, edhe çashtjes së dialekteve t' onë.

H. Ballshi '32.

Muzeu i Shkollës Normale

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e II^të^ të Shkollës Ushtrimore.

Landa: Arithmetikë.

Thema: Ushtrime me kg., $^1/_2$ kg. e $^1/_4$ kg.

Pikat kryesore të mësimit.

I) Të njoftunit e kilogramit, e të krahasuemit e 'tij me pjesët qi e përbâjnë.

II) Të bâmit e disa ushtrimeve mekanikisht.

III) Të dramatizuemit e mësimit.

IV) Të shkruemit e ushtrimeve në dërrasën e zezë.

Zhvillim.

Pyeten nxânësit: Kush ka shkue ndo nji herë prej jush për me blé ndonji send ke bakalli? (Pyetja i drejtohet të tanë rendit). Nxânësit ngrejnë gishtat, e mësuesi pyet njenin prej 'tyne: "Ke qenë ti?" "Po, z. mësuës;" Veç këtij pyeten dhe të tjerë, qi të mos idhnohen Mandej pyetet, nji nxânës, qi të diftojë se ç'farë ka blé ai ke tregtari: "ç'ka bleve ti?" "Nxânësi" sheqer, kafe. Mësuesi "sa sheqer bleve?" "Nxânësi 1 kilogram". Mësuesi u drejtohet të gjithve: shikoni këtu; ky ka blé 1 kilogram ose dy (sa të thotë nxânsi); mirëpo, a dini ju me ma diftue mue se kush âsht kilogrami këtu? (Nxirren mjetet e mësimit mbi tryezë). Caktohet nji nxânës, i cili vjen edhe e gjen kilogramin e mandej, i këthyem nga shokët, thotë: Ky âsht nji kilogram. Mandej ulet ky, edhe mësuesi ngre nji herë gjymës kilogramin, ua dëften nxânësvet edhe i pyet: "ç' âsht kjo?" Nxânësi ajo âsht nji gjymës kilogrami. Mandej u tregohet edhe $^1/_4$ e kilogramit. Tash, me qenë se sigurohet të njoftunit e kilogramit edhe të pjesvet të 'tij, bâhen ushtrime përmendesh, p. sh. 1 kilogram sa gjymsa kilogrami ka? Nxânësi: nji kilogram ka 2 gjymsa kilogrami. Mësuesi thërret nji nxânës, qi ta provojë dhe në peshonjët se me të vërtetë 1 kilogram ka 2 gjymsa kilogrami. (Kjo bâhet tuj vû 2 gjymsat në njenën anë të peshonjës, dhe kilogramin n' anën t' jetër. Kështu bâhet dhe për $^1/_4$ e kilogramit).

Mandej u thohet: Nji ditë po rrijshe ke nji tregtar, kur me nji herë vjen nji katundar e i thotë: më bân 1 kilogram e

Muzeu i Shkollës Normale

gjysmë sheqer. Tani mejtohuni mirë ju se sa çerekë kilogrami do të ketë blé ai? "Nxânësi 6 çerekë „. Në qoftë se nuk e gjejnë, ahere u ndihmon mësuesi. Kështu bâhen dhe të tjerë ushtrime, si 1 kilogram sa dekagram ka etj. Mandej ngrihet nji nxânës i caktuem prej mësuesit, del para shokëvet dhe, tuj i pasë syt e mbyllun, i vîhen në të dyja duert pesha të ndryshme dhe pyetet të diftojë se cila âsht kilogram, cila gjymës e cila nji e katërtë. Kështu ngrihen 2 — 3 nxânës.

Mbas ksaj u thohet rrini tash urtë se do bâjmë këtu nji dyqan të vogël; nji prej jush do të bâhet tregtari; edhe nji t'jetër do vijë ke ky me ble gjâna ushqimi (Pra caktohet tregtari, të cilit i diftohen gjânat e ushqimit, qi i ka prû mësuesi me vete; mandej caktohet nji prej nxânsvet dhe vjen me ble ndonji gjâ). Mâ parë ai qi vjen, duhet me i thânë mirë-mëngjes tregtarit e mandej i thotë " të lutem më bân 2 kg. ase 1 kg. sheqer a t'jetër gjâ „. Tregtari i përgjigjet " si urdhnon „ edhe i a peshon sendin qi do ai. Kështu bâhen 2-3 ushtrime, e mandej u thohet qi t' i diftojnë tash mësuesit se 1 kilogram sa dekagram ka, e tjerë. Çdo fjali do të thohet prej 2-3 nxânësve e mandej horas, e në fund i shkruen mësuesi në dërrasën e zezë; çdo fjali qi shkruen mësuesi, e shkruejnë dhe ata në radhojt e 'tyne.

Tabella e mësimit.

Nji kg. ka nji qind Dkg.
Nji kg. ka ($^4/_4$) katër çerekë të kg.
Nji gjysmë kg. ka 50 Dkg.
Dy kg. kanë dy-qind Dkg.
Nji kg. e gjysmë ka 6 çerekë kg.
Tre kg kanë treqind Dkg.

D. Cara '31.

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e I^rë^ të Shkollës Ushtrimore.

Thema : Kangë. — „ Gëzimi „

Pedagogjia e sotshëme kërkon qi mësimet të lidhen ndërmjet 'tyne, me qëllim qi parafytyrimet e raja të mos hŷjnë si të hueja në rdërgjegjen e nxânësit, por të lidhen dhe të njazohen me ata të parët, qi i kanë prej mësimevet të bâmuna mâ parë.

Muzeu i Shkollës Normale

Mb' anë t'jetër âsht për t'u-vërejtë se në nji mësim, qi nuk ka lidhje me të parin, duhen krijue parakuptimet qi mungojnë; kështu qi të hŷjnë parafytyrimet e ktij mësimi lirisht në ndërgjegjen e nxânësvet. Këtë udhë duhet të ndjeki mësuesi në çdo landë mësimi.

Po kështu ndodh puna dhe në kangët. Mâ parë do të përsëritet copa e vjerrshës, qi âsht mësue mâ përpara, tuj e thânë dy a tre nxânës veç e veç dhe mandej të gjithë së bashku, natyrisht tuj u-ndihmue aty këtu edhe prej mësuesit. Si të sigurohet mësuesi se vjerrsha âsht mësue mirë prej nxânsvet, atëhere u thotë se këtë mund ta marrim mâ mirë.

Mbas këtyne fjalëve nxirret vjolina, së cilës i bjen mësuesi dy a tri herë me radhë, kështu qi të mund t' u zgjohet interesi për atë mësim. Mbas ksaj pune këndohet me zâ kanga prej mësuesit, kështu qi të mund t' a kapin mâ mirë dhe të mund të ndajnë mirë rrokjet e vjerrshës.

Kur mësuesi ta kapi për herën e dytë me zâ, âsht mirë qi ta ndjekin edhe nxânësit me zâ t' ultë. Mbas ksaj here, kur të sigurohet mirë mësuesi se âsht mësue mirë kanga, i len qi të këndojnë vetë pa u ndihmue. Duhet dijtë se, para se të fillojnë nxânësit me këndue, duhet qi mësuesi të japi tonin e duhun, mbas të cilit do të këndojnë.

Si ta këndojnë nji herë të gjithë së bashku, atëhere duhet të ndahen dhe të këndojnë si mbas radhës, d. m. th. tuj i nda bankat në rradhë. Mâ në fund ngrehet nji nxânës qi ta këndojë vetëm para shokvet, natyrisht tuj u-ndihmue dhe prej mësuesit.

K. Koka '31.

Provë-mësimi

Dhanë për maturë në rendin e I.rë të Shkollës Ushtrimore.

Landa: Gjuhë

Thema: Këndim.

Mësuesi: Kushdo të më thotë mue se përse vini ju në shkollë? nxanësi..... Mësuesi: mirëpo, kur ju bân mësuesi hesape ose shkrim, me se shkrueni ju? Nxanësi..... Mësuesi: Po, në qoftë se ndonjani nga shokët t'uej nuk ka kalem ose

Muzeu i Shkollës Normale

pendë, çfarë duhet të bâni ju atëherë ? Nxanësi ..... Në këtë kohë nis e u kallzohet mbrendia në këtë mënyrë : Në nji shkollë ishin dy goca, njana e pasun e quhej Sutë dhe t'jetra e vorfën e quhej Shaqe. Ajo goca e pasun kishte dy penda, kurse Shaqja nuk kishte asnji e, kur u tha mësuesi për me shkrue, Shaqja nuk kishte me se të shkruente. Çfarë thoni ju se do të ketë bâ shoqja e 'saj, qi kishte dy penda ? Nxanësit ..... Mësuesi : Si thoni ju mirë ka bâ ajo apo keq, qi i ndihmoi shoqes së 'saj ? Nxanësi ..... Mësuesi : A duhet të bâjmë gjithnji mirë ? Nxanësi ..... Këtu bâhet nji fjali, të cilën e thonë horas : Ne duhet t' i ndifim shoqi, shoqit. Mësuesi : Të gjitha këto, qi thâmë për Sutën dhe për Shaqen, i kemi dhe në abetare, pra ndigjoni ju se do t' ua këndoj unë nji herë. Mësuesi fillon me e këndue me theksimin e duhun e dallueshëm; mbassi ta mbarojë së kënduemi herën e parë, e këndon dhe nji herë për me u-spjegue fjalët e vështira (por në këte kohë nxanësit nuk do ta kenë nxjerrë abetaren) tue i pyet nxanësit : a e dini ju se çdo me thânë **nxinte**? nxanësi ..... Në qoftë se nuk e dinë, nxiten prej mësuesit qi ta gjêjnë **e**, në qoftë se nuk e gjêjnë, ua thotë mësuesi; po **me lexuem** a e dini ju se kujt i themi ? nxanësi .....; mbasandej pyeten se kush e di se për çfarë gjâje themi me njehsuem ? nxanësi ..... Po në këtë mënyrë spjegohen edhe fjalët e tjera të vështira, qi mund të gjinden në këndim.

Mbassi të mbarohet spjegimi i fjalëvet të vështira, u thohet nxanësvet të nxjerrin Abetaret (këto do të nxirren me takt 1, 2, 3), t'i hapin nga fundi, ku ka nji 9 dhe nji 6 e tash fillon mësuesi e këndon edhe nji herë, tue pasë kujdes qi nxanësit ta kenë mendjen aty, ku këndon mësuesi e tue vû gishtin, aty ku këndohet; mandej, si ta mbarojë së kënduemi, mësuesi cakton nxanësit me radhë, qi ta këndojnë copën e këndimit; kështu bâhet deri në fund të orës.

M. Zoto '31.

Muzeu i Shkollës Normale

Petrit Suparaku '32.

Më 20 Shtator 1931 ndërroi jetë Petrit Suparaku tue marrun me vehte shpresën e prindve të mjerë e tue lânë kujtime të paharrueshme në zemrat t' ona.

Këtê vit do të mbaronte Shkollën. Ishte s um i dashun dhe gjithëkujt i epte atê buzëqeshje, qi të bânte të mos i ndahesh kurrë. Me lotë ndër sy e përcuellëm në banesën e fundit dhe i vumë në vorr nji kanorë lulesh.

Ngushëllojmë prindët e 'tij.

Esat Haxhiymeri '27.

Verën e kalueme vdiq Esat Haxhiymeri, nij shoku i ynë i vjetër. Ngushëllojmë t' afërmit e 'tij.

Kol Gushua '33.

Më 14 Dhetor 1931 edhe nji shok t' jetër na e rrëmbeu vdekja e paméshirshme nga gjini i ynë. Sa zemër mirë ishte i shkreti Kol! Kurrë s' ta prishte qejfin. Të gjithë shokët të dëshpëruem ngushëllojnë familjen e 'tij.

Haxhiasllan H. Qorri '26.

Nji t' jetër Normalist u-nda nga kjo botë tash së voni. Ditën e varrosjes e përcuellëm për në jetën t' jetrë,

Ngushëllojmë të dashunit e 'tij.

Muzeu i Shkollës Normale

Novelë Historike

Në lëshofsh syt prej qytetit të Dibrës, prej atij vendi ku bimët e bari marrin ushqim prej gjakut të njeriut, drejt nga Perëndimi, do të shofish nji vend të shtrimun në trajtë të nji lugu, në dy ânë të të cilit ndodhen mjaft katunde e në fund naltësohet posi faqe muri nji mal i naltë e i xhëveshët. Ky vend quhet **Gryka e Madhe**, emën qi i përshtatet me të vërtetë. Në kalofsh mbasandaj mâ përtej, kâmba ka me të shkelun gjithnji në bar të njomë e, edhe në qofsh vetëm, mos kij frigë, se ke me pasë shokë zemrën e ngushullueme e qiellin e pastër. Atje do të gjejsh vende, qi me bukurin e 'tyne natyrore e me ujnat e ftofët ngjallin dhe mushkënit e sëmunda; atje pra ndodhet fusha e Bulqizës, mâ se pesëmbëdhjet kilometra gjatë e jo aqë e gjânë. Në shiqofsh në të dy ânët e 'saj, naltësohen posi shêj mbrojtje male të naltë, të cilët shum herë edhe në verë e ruejnë rroben e bardhë, qi u vesh dimni; këta deri kah gjymsa janë të veshun me druna dushku, ahu, shkoze, etj., por mâ naltë krejt të xhveshët. Nëpër ata do të gjesh mjaft tufa berresh tue kullotë e do të ndigjojsh zânin e zogjve, i cili, i bashkuem me fyellin e bariut, të mallëngjen zemrën. Tue hecë, jo në shum largësina, ke me gjetë burime me ujna të kulluem si ar e të ftofët sa me të plasë kapakun e ballit e po aty, edhe në kohën e vapës mâ të madhe, do të ndiejsh nji fllad, qi të freskon shpirtin. Në lëshofsh syt përânësh, ke me pamun rranxë maleve aty, këtu grumbuj shtëpijash të ndrequna për bukuri e rreth e qark me pemë e qipshte të bukër. Para 'tyne do të shofish ara të punueme e ma tutje pastaj livadhe të gjânë, ku bredhin kingjat e viçat e njomë. Atje do të gjejsh Shqiptarin dhe Shqiptaren me trup të gjatë si selvi e me gjak të gjall nëpër dej, ata qi s'dijnë ç' âsht sëmundja e me gëzim ia kanë fillue punës. Kur të jesh aty verej me kujdes veshjen e nanës Shqiptare; ke me i pamun nji xhupe të zezë e të gjatë me nji pjesë të kuqe në mes dhe, n' e pyetsh për 'to, ka me t'u përgjegjun :" derdha gjak e mbaj zi„. A do të mundesh mbasandaj me kallzue ç'kuptove prej atyne fjalëve?.—. Hec mâ tutje e ke me pamun tre gurë, jo aq të mëdhej, të cilët posi tri prizma naltësohen për bukuri. Këta populli i quen gurët e Skenderbeut e beson se kali i 'tij ka fluturue prej mali e ka ramun mbi 'ta e me të vertetë, n'i verejsh

Muzeu i Shkollës Normale

me kujdes, ke me gjetun në njânin nga ata të skalitme kambën e nji kali. Mâ tutje do të mbrrijsh ke nji qafë pak e naltësueme, e cila kufizon Bulqizën, por m'ânë t'jetër âsht edhe kufini ndërmjet Dibrës e Matit. Këjo pra âsht Qafa e Buellit. Për këtë vendasit thonë se të moçmit mbajshin bullica e, me qenë se ke ajo ndodhen mjaft hurdha uji, aty ishte mrizi i 'tyne.

Këndej më ka qëlluemun t'udhtoj nji herë e bukurin, qi më ndieu e më ndien shpirti, penda e ême s'asht e zonja ta përshkruejë.

Në këtë vend të bukur jetojshin në nji shtëpi burr e grue mjaft të shtymë nga mosha ,të cilëve Zoti u kishte falë të vetmin ngushullim, nji gocë, Selvin.

N'atë kohë kur Serbët ia kishin ngulë kthetrat Shqipes e kishin kalue këndej Drinin e Zi, të gjitha familjet Dibrâne, qi banojshin n' atë kufi, hikën e u-futën nga Mati e nga Bulqiza, ku katundari Shqiptar e kallzoi' me të vertetë bujarin e fisnikërin e 'tij, tue mbajtë nepër shtëpija të gjithë t'ikunit. Në shtëpi të Selvis kishte qëllue nji djal i ri nj'a 21 vjeç nga qyteti i Dibrës, Sula, bashkë me t'âmën e tij të vetme. Prindët e vajzës e ajo vetë me shum gëzim i pritën t'ikunit. Ç'atë ditë, qi ishin pamë Sula e Selvija, prej syet të 'tyne kishin kalue rrezet e arta e, tue formue nji hark, ishin bashkue në zemrat e'tyne; po si? Ç'ta shifnje Selvin? Zoti me të vertetë e kishte falë si vjollcën në prandverë: trupi i 'saj, syt e zez e flokët e lëshueme deri në brez e bâjshin me turp syun, kur të shikonte. Po Sula me atë qëndrim të bukur e me të folunit, qi dukesh se gjithnji goja i rridhte mjaltë?.—. Kishin gjetë njâni t'jntrin.

Ditët kalojshin e zemra e 'tyne po ushqente gjithnji trupin e dashunís, i cili kishte lëshue rrâjë të fella. Edhe prindët e Selvis, tue pa sjelljen e Sulës, qene shum të kënaqun për nji kësi djali. Shpirti i të rijve s'gjente qetsí pa pasë pranë njani t'jetrin e gjithë kohën e kalojshin tue bisedue. Sa herë dilshin e shetitshin nëpër ato lëndina të bukura, shtriheshin nën ndonji hije dhe shoshitshin fatin e 'tyne.

Si gjithëhera, në nji ditë të bukur vere, kur dielli ishte ngritë pak n'orizont, Sula e Selvija ndanë me shkue ke gurët e Skenderbeut, të cilët s'ishin shum larg. U nisën pra për atje; i shi-

Muzeu i Shkollës Normale

kuen gurët me shum kujdes e Selvija i kallzonte Sulës gjithë ç' thoshin vendasit për 'ta. U ulën mbasandaj nën hijen e nji peme e zunë prapë bisedimin e zakonshëm.

Selvis së shkretë s i duroheshte mâ; zemra po i përvëlohesh e mâ në fund, tue ia drejtuem syt e 'saj engjëllorë Sulës, i thotë:" Sula i em, a nuk më thue a s'do t'agojë ndonji herë dita për ne? a s'do të mundim kurrë të shofim bashkë Dibrën?.— Ç't'i përgjigjeshte i shkreti Sulë?! Ndejti pak; për nji herë i u-kujtue shtëpija e 'tij, vendet e gjithë ç'kishte; i ra ndër mend Dibra e shkretë, ata male të bukur, ato lëndina e ujna të kulluem, koha e djelmënis, qi kishte kalue, e , kur mendoi se tashti atje zotnonte anmiku, s'flitesh mâ gjuha e 'tij e as s'mund të fluturonte Shqipja n'atë orizont, për nji herë syt i u-mbushën me lotë, ngren kryet kah qielli e thotë : " O Zot, ... kur vallë Flamuri i ynë do të tundet lirisht prej këtij flladi të pastër.? kur Dibra do të jetë e jona? Heshti pak e pastaj i kthehet Selvis:" Vetëm atëhere do të quhemi ndryshe unë e ti Selvi„. Këto fjalë e tronditën fellë zemrën e njomë të vajzës e me zâ të vdekët përsëriti:" ndryshe. po ndryshe„., uli kryet dhe për mjaft kohë nuk folën. Dielli ishte çue mjaft e të dy kishin ra në gjumin e zemrës, atje ku humb shpirti. Mbasandaj çohen e shkojnë në shpi. Kështu kalonte koha e ditët për 'ta ishin minuta prânë shoqi, shoqit. Jeta e 'tyne ishte nji e asgjâ s'e ndante.

Serbët s'u-mjaftuen me aqë. Syni i 'tyne s'ngopesh kurrë me tokat Shqiptare. Mbas dy muejsh gjëmimi i topit po i afrohesh Bulqizës e, tue hasë n'ata male, kumbonte. U muer vesht se anmiku po avitej e prandaj u-lajmue katundi qi çka âsht mashkull i zoti i pushkës të delte në mal për t' ua premë hovin si nj' a pesë orë larg. Do të shkonte dhe Sula.

Ç'e zezë e madhe për Selvin!. Si do të qindronte e shkreta pa Sulën, zemra e 'saj si mund të gjallnonte pa pasë prânë atë? Edhe prindët e 'saj e nâna e 'tij qenë shkujdesë shum, por ai qindronte gjithnji burr e zemra s'i thyhesh për asgjâ. Plakun e shkretë ç'prej ditësh e kishin zânë ethet e rrënkonte pranë votrës; kur pa Sulën, (me gjymës zâni, por i rritun gjithnji në liri) për t'i dhanë zemër i tha :"Shko, bir-o, se atje âsht nderi i ynë.„.

Muzeu i Shkollës Normale

Kaloi ajo natë, po Selvija s'i mbylli syt. Ajo përshkruente në mendjen e 'saj të gjitha të këqijat, qi mund t' i ngjajshin Sulës e sa herë thote me vedi " po sikur ta vrasin ? „ Mendonte ditët e âmbla, qi kishin kalue bashkë e si do të kalonte mbas këtej.

Në mëngjes çohet pra Sula, ngesh kollanin me fyshekë, ven rrovolen në brez, rrok pushkën, qi trashigim ia kishte lanë i ati e gatohet për luftë krejt kryenultë si bir Shqiptari; po ta shifnje do të thoshe se shkon në darsëm. Mbas pak kohe hyn në dhomën e plakut, i puth dorën e i falet për të gjitha; i lutet t'ia ket në kujdes nânën e 'tij. Selvin e të gjithë. Shkon pastaj e përqafon nânat e shkreta, të cilat ia kishin marrë vajit e me lotë ndër sy i thanë: " Hajt bir, e Zoti të pruftë shëndoshë„. Veç ta shifshe Shqiptaren, kur përciellte djalin për luftë. Por tash ishte halli i madh: Selvija kishte dalë jashtë e pritte Sulën; me të pamë, i lëshohet në qafë e s'qe e mundun t i shkitej; lotët i shkojshin krue e me zânin mâ të dhimbëshëm i thoshte:" Sulë, Sula i em, ku më lê mue, pse s'më merr me vehte, a s'të dhimbem?... Ah e mjera unë„! Më kot, se zemrën e luânit s'e tundte asgjâ; dashunija e atdheut në zemër të 'tij ishte mâ e fortë se çdo t'jetër. Kështu mâ në fund të shkretës vajzë i ra të fikët; Sula zemërgur e la e iku.

⁂

Vallë ç'i ngjau vajzës së mjerë?. Mbas pak ra ndër mend, çeli syt, i u-dukte se kishte qenë n ândërr; mendohet pak dhe i kujtohen të gjitha.

Qysh prej asaj dite buza e 'saj s'qeshi mâ, syt e'saj të bukur zunë pak nga pak ta humbin ate fuqi tërhekse, trupi i 'saj zû e po venitesh. Dita më ditë ajo e ndiente vedin mâ keq. Natën s'flinte e sa herë prej penxherje shikonte në dritë të hânës larg e mendonte Sulën, veç për atë rrënkonte fellë në zemër:" Ah Sulë, o Sulë!„.

Prindët e shkretë më njânë kishin kujdesin e djalit, por tashti u-nzî jeta e 'tyne tue pa dhe Selvin në mjerim. Mbas pak ditësh vajza e shkretë u shtri në shtratin e vdekjes, prej ku s'do të çohej mâ. Për pak kohë ajo u-tret si qiriu e as nuk fliste e shkreta. Shpirti i 'saj ishte ke Sula. Dhimbjet e kishin kapllue e me vehte sa herë luste Zotin t'i mirrte shpirtin.

⁂

Koha po kalonte e më kot mundoheshin të mjerët Shqip-

Muzeu i Shkollës Normale

tarë me ua premë hovin barbarve: sa vlente miza para buellit. Kështu mbas tri javësh, atëhere kur edhe Selvija ishte në fijen e fundit të shpirtit, disa tufa Serbësh futen në Bujqizë, ku punojnë gjithë mizorit: hyjnë nepër shtëpija, vrasin, presin, plaçkisin e bâjnë shka s'mundin. Tre Serbë ishin futë në shtëpi të Selvis. Ç'e zezë?.!.. Plakut të shkretë, kur edhe shpirti po e mundonte, marrin e i fusin dy, tri thika e në fijen e fundit tha: ? Ah . . Sulë, . . Selvin . . ku . . e lê?, po . . mos . . të . . . vije . . keq . . se . . për . . vend „, dhe mbaroi. Marrin e vrasin dhe të dyja plakat, Selvin, tue e pamë të shtrime për vdekje, e lanë. Muerën ç'gjetën dhe ikën. Vallë a mund te merret me mend gjithë ky mjerim?, a ka zemër,' qi s'i vjen dhimbë?.

Po Sula i mjerë, kur muer vesht se Serbët hynë në Bulqizë ? Niset e për pak kohë i afrohet katundit msheftas nga friga e barbarve. Mbrrini ke nji lëndinë e bukur, atje ku kishte kalue ditët mâ t' âmbla të jetës së 'tij prânë Selvís, I kujtohen të gjitha e ia merr vajit. Shef kah katundi, i u-duk pellg i zi; hedh syt kah qielli e thërret : " O Fuqiplotë, njitma dorën„. Qëndron për ca kohë e mbasandaj merr zemër e niset për në shtëpi të shkretë. Zemra sikur ia ndiente të gjitha. Hap derën, po ç'me pa ? . . . . Syt e 'tij mâ e humbën dritën, gjaku i ngriu e as s' dijti se ku âsht; përnjiherë i bije të fikët Më nj' ânë të dhomës ndodhesh trupi i babës së shkretë e mâ tutje plakat e vdekuna. Në shtrat ndodhesh Selvija, e cila s' kishte shêjë për të gjallë.

Si ra ndër mend djali fatzi, çohet e i afrohet shtratit. Kush mund ta përshrkuejë se si e se ku ndodhesh shpirti i 'tyne atëhere ? E mjera Selvi rrotulloi të bardhin e syut kah Sula dhe, tue mos mundë mâ të flasi, shtrin dorën kah djali e bashkë me atë i ep dhe shpirtin e 'saj. Po Sula ? . . . . . "Ah Selvija e ême, po ç' më duhet mâ mue rrojtja ? „. Merr rrevolen, ia heq vehtes tri herë, shtrihet në shtrat prânë Selvís e, kur shpirti i 'tij i **bukur** po fluturonte në qiell, tha fjalët e fundit : " Pritëm . . . . . Selvi, ... se . . . . . tash . . . . . po . . . . . vij . . . . me . . . . . ty; . . . . . oh, ... veç . . . . . dhantë . . . . . Zoti . . . . . të . . . . . lirohet . . . . . ve . . . . . ndi . . . . . .

S. Alliu '33.

Muzeu i Shkollës Normale

Gojdhanë.

Gjurmat e Pirustëvet në Dibër.

Historija thotë se fisi ilir i Pirustëvet banonte në tokat, qi gjinden ndërmjet Adriatikut e Drinit të Zi tue përfshi Malsin e Lezhës, Mirditën, Dukagjinin, Matin dhe nji pjesë të Dibrës. Pirustët, vijon ajo, ishin nji popull puntor e bujk dhe nxirshin prej toke (sidomos në Dibër) sërm e metale t'jerë, të cilët dijshin me i punuem si duhet.

Në rrethin e 'tyne ishin edhe qytetet shum të vjetër „Damastion e Pelagonija", ku gjindeshin vende të pasuna argjandi, gropat e të cilit sot nuk dijmë se ku janë, bile dhe gjurmat e këtyne qytetevet kanë humbun. Le të hjedhim syt në nji gojdhanë, qi përflitet sot në rrethin e Peshkopis.

Nji orë kambsori larg 'saj, në rranxë të malit Skërtec, gjinden katundet e vegjël Rabdisht, Cerjan, Zagrad e Bellovë (emna sllavisht).

Ndërmjet katundevet Zagrad e Cerjan ndodhet nji kodër, në të dy anët e së cilës gjinden dy trapa të thellë, qi e kanë bâmë të vështirë të hypunit në majë të 'saj. Mundet me u-hypun vetëm nëpër nji rrugë, qi gjindet nga ana e katundit Cerjan. Në majë të 'saj gjindet nji rrafshinë e vogël e e rrumbullakët me rrethe pak si të ngrituna, në mënyrë qi e kufizojnë në trajtë të nji muri të rrëzuem, i cili âsht mbuluem me dhé. Vëndësit kësaj rrafshine i thonë "qytet„. Dhe, në qoftë se i pyesim: "Ç'thohet për vendin t'uej?„ qe përgjegjja:

— Vendin t'onë e tregojnë shum të pasun. Nji herë pyetën të përjashtmit (popujt qi rrethojnë vendin t'onë) se me çfarë parmendash e lëvrojnë tokën. Atëherë parmendat nuk i kemi pasë prej druni. Këtu në vendin t'onë âsht mëshefun nji pare e madhe, por sot nuk e dijmë se ku âsht mëshefun kjo pare.-

Duket pra nga emni, qi përmban ajo kodrinë, se këtu në kohnat e moçme do të ketë qenë ndërtuem nji qytet i përparuem në mjeshtri e në bujqësi. Këtê na e tregon gojdhana, qi i përgjigjet pyetësit të huej:"Atëhere pármendat nuk i kemi pasun prej druni„. Ky qytet ka qenë i pasun, ka pasë punuem sërmin, i cili mâ vonë u-mbarue, e vendësit, tue mos e pasun në dorë mâ at pasuní, kujtojnë se të parët e'tyne ua kanë mëshefë, por

Muzeu i Shkollës Normale

mjerisht nuk dijnë se ku.

Le të hjedhim nji sy edhe në pikpamje gjeografike mbi vendin, ku janë ndërtuem këta katër katunde:

Ky vend âsht nji gropë e thjeshtë, e rrumbullakët e e rrethueme në të katër anët prej malit Skërtec, e prandej quhet edhe "Gropa e Skërtecit„, i cili vetvetiu formon kalán e vendit me pak roje nëpër majet e 'tij Pra âsht nji vend i përshtatshëm për qytetet e vjetër, sikurse na e tregon edhe emni sllavisht "Zagrad„, qi përmban njeni nga ata katër katundet e qi don me thanë "qytet i rrethuem„ Kjo gropë ep e merr me fushën e hapët të Dibrës vetëm nëpër nji grykë, qi ka çelun prroni i Peshkopis, dhe të gjitha anët t'jera janë të mbylluna. Shtresa e 'saj sot âsht e përçame me trapa e prroje të vegjël, por âsht fare afër mendsh qi dikur ka qenë e rrafshët, se këta trapa e prroje të vegjël u-formuen prej ujnave të Skërtecit, tue qenë dheu i butë.

Na mbetet pra të besojmë mbas gojdhanës së naltpërmendun se Dibra deri në vargun e maleve të Sharrit ka qenë nji krahinë e Pirustëvet, dhe vendi qi u-përshkrue, nji nga qytetet Damastion a Pelagonija, për të cilët nuk dihet me siguri se ku kanë qenë.

Mbledhun prej
M. Shehut '32.

Hartime nxânësish :

Kânga e Balës.

(në prozë).

Nata me errësinën e vet mbuloi rrenimet e luftës. U-çue era e përhapi ûnët e zjarmit, n'atë kohë kur po flêjshin trimat, trupat e shëndoshë të të cilvet shtrîheshin në shesh. Ushtarët shifshin ândrra, e nga nji herë rojet e natës shkojshin nëpër errësinë tue bâmë zhurmë porsi ata lugetnit e çmendun, qi shtrîhen Gropës së Drés, kurse mungon era e drita. Aty ku shtrîhet Lisi i Mbretit me degët e 'tij të gjata, mbi majën e Qafës së Ballçit, u-ndez zjarmi i math për darkën e të parëvet, të cilët, të mbledhun rreth e qark, filluen qefin tue cakrruem gotat; me nji fjalë ia shtruen rakis. Flaka e bardhë, tue u-përhapun prej erës, rrihte ballin e ushtarëvet, qi ishin rrethuem përqark Skender-Beut, tue u-dridhun mbi armët bashkë porsi shkreptima mbi

Muzeu i Shkollës Normale

valët e detit.

Skender-Beu, kur shifte përqark ata trima të dashunë, gëzohesh për së tepërmi, pse mendonte se fuqin e kishte fituem me ndihmën e atyne të frymzuem e të shpirtzuem prej flamurit kombëtar, qi u prînte para.

Përanë 'tij, aty prapa shkambit, mbi mburojën mbështetesh fuqia (ushtria) e vjetrë e Darës. Fara (skota) e 'tij, e shtueme dhe e fortë porsi dega e lisit, ishte mbledhun e ndëgjonte këshillat e kohënavet të kalueme.

Floku i bardhë i Darës, tue u-ngritun prej erës, dukesh porsi bora, qi tëhiqet zvarë, kur bije floqe, floqe në kryet e çveshun të shkambit Gur-math, qi âsht atje ke Lisi i Helmit.

Veçant prej të gjithëvet u-shtrî Moisi Golemi me sy përdhé; këtij i dridhesh gjini i leshtë si kazani, kur vlon. Errësina e çerpikëvet i kallxonte idhnimin e math, qi e kishte kapluem; kujtimi i ditës së keqe të marris i u-fut heshtë në zemrë porsi guri, qi bije në dét. Si n' ândrrë Moisiut i shkoi nëpër mend koha e bukurë, në të cilën gjithë katundet e lavdojshin, kur mbrrinte " Dragoni i Dibrës „, tue e quejtun : " I pari i luftës, nderi i ushtris, malli i vashavet (dashunia e vashavet) edhe trimi (heroi) i kângëvet „. Porse tash, kur kujton se ka me qenë i përbuzun, e mbulon idhnimi i math.

Mbreti (Skender-Beu) mendtár e mori vesht idhnimin e fisnikut edhe i foli me fjalë të dhimbëshme, të cilat e kënaqën Moisiun, sikurse e kënaq trupin e njeriut thëllimi i hollë i mesditës në verë. Fjalët qi i tha Shkender-Beu, ishin : " O ti Zot' i Prroit-Shtogut, o ti ushtár i vjetër i Llazit dhe i pari i Darenjvet (i shtëpis së Golemvet), krahu i yt dukesh porsi zjarri, qi djeg malin; anmiqt përpara teje ishin porsi mjegulla, qi ikën prej erës. N'ato kohna të shkueme u-panë shum trima luftarë, të cilët këjo kohë nuk i shef mâ. Vaj, forca u humbi ! Mundi Turku i poshtëm flamur, shpata e trimní. Idhnimi i math të mbuloftë, o ditë vdekjeje, ditë dhunije ! Gjithë të shtundet ardhëshin, e Shtundja e Shalës mos ardhtë kurrë. Mos të ndigjofshim mâ, ditë e zezë, ditë e skëterrshëme „. (Këtu ia thotë Skender-Beu Moisiut mundjen e Gjon Kastriotit prej Sulltanit, i cili i muer mbasandej të katër djemt pêng).

Por ç' ngjau ? . . . . . Nji zâ gjimoi. U-ndie mbi këto male nji bumbullimë, e cila, tue u-shkëputun prej rêvet, sjell me

Muzeu i Shkollës Normale

vehte erë e furtunë. Mendtarët m' u-ngritën edhe e lanë turpin me gjak. Fama e mirë prap u çel: Thuej-u, i diçëm (historian), djemvet se gabimi i të mirëvet humb prej vepravet të ndershëme porsi guri i paçmuem. Të naltë ishin e të naltë janë të këthyem n' udhën e drejtë të përparimit e të madhnis së 'tyne tue luftuem si përpara trimnisht për atdhé. E për këtë shkak kapërxyen prindët, sikurse kapërxen borën, qi bie mbi kodrat mâ t' ulta, ajo bora, qi bie mbi majën e Sharit t' onë.

Mbreti u-qetsue, por Moisiu humbi n'errësinë, d m. th. u-turbullue keq, kur ndëgjoi këto fjalë prej Skender-Beut, e desht mâ mirë të vdesi sesa të rrojë.

Këthyem në prozë prej
Y. Sh Berishës '32

E vetmja shpresë.....

Rrije mbështetur në ballkon të shtëpis s'ate
me sy mbërthyer tej, në hapsirë,
me leshra hedhur për mbi supe si q'i pate,
kur i the zemrës t'ënde lamtumirë,

e i preke ballin, kuror' akthi të rrethuar,
edhe me gjishta i krehe lesht e kokës,
kur puthe buzën me të qar' e ngashëruar
dhe syt e lëna posht në gjin' e tokës.

Ç'kërkon tani në hapësir', o vash' e pikur ?!
Jeta më s'kthehet prap; ylli, që ndrinte
në shpirtin t' ënt si gur i çmuar t'u-ka fikur;
qe shkruar të shkëputej e të binte!

Tani, veç lotët të kan' mbetur me të qarë,
të bëhet det e morten të rrethojnë,
mbase m'i sbutet ajo zëmër të të marë,
t' gjejnë syt, atë qi dëshërojnë.

Kol Gjetha '24.

Muzeu i Shkollës Normale

Vjersha për Shkollat fillore.

Dimni.

1

Zanë malet
Të zbardhohen,
Brigjet zallet
N' borë mbulohen,

2

Zoq e shpezë
Strukun rrinë,
Presin rrezë
Për ngroftsinë.

3

Nëpër çerdhe
T' gjithë tulaten,
Disa n' gjerdhe
Korrokaten.

4

Lulet, fletët
Zanë e thahen
Edhe bletët
Zgjoit s' i dahen.

5

E ndo' i i mjerë
Ndifmë e mëshirë
Lyp shpesh-herë
Ke 'i zemër-mirë

Në Shkollë.

Rroftë shkolla, qi na mëson
Dhe në rrugë të mirë na çon;
Unë e duë, se ktu kam msue
Mirë në jetët për me rrue.

Për të dashunin Atdhé,
I cili âsht i shtrejtë për ne,
Mue shkolla m' ka mësue
Si t' punoj e si ta due.

Ktu si vllazën pa përtim,
Ktu si vllazën plot bashkim
Me gëzim ktu na mësomjë,
Ditunin t' onë ta shtojmë.

Q. Guranjaku '33.

Folklorë

Kânga e Destan Begut.

Destan Beg' e çil sahatin;
Ço-u, bre Din, shilona atin'
N 'Rohoveç, ku kem konakun,
Me pajtue Solle Gjakun! . . . . .
Solle Gjaku n' divanhane:

Muzeu i Shkollës Normale

Aman Beg, pash jetën t'ane,
Mos m'ço sânde me fjetë n'hapsâne,
Mos më çò me fjetë me kál,
Se dháshë besën e s'un' e fal,
Nuk fal une pa pistole;
Qit- ma, Zot, hasmin pa ndore,
Qit- ma, Zot, Abdullah Agën,
Si ua mbat' daive shtagjën,
Se me m'rrafë s'e duroj babën,
E jo durokësh Abaullah Agën,
Tri pëllâmbë ja gjes dollâmën! . . . .
Tri pëllambë ja dogja krejt,
Ma nep daj-o nji fishek,
Se kam qitë nji pushkë për dert,
Se m'u-rrafë burri âsht shum gazep! . . . . . .

Shënim : Destan Begu ka pasë qenë nji Gjakovas dhe kajmekam në Gjakovë. Si kryetàr i vendit qi ishte, mendohesh me pajtue edhe gjaqet. Nji ditë prej ditësh i thotë shërbetorit, Dinit, të bâhesh gadi e me e shilue atin, se kishin me shkue në Rohovec, nji qytetth afër Prizrendit (nj' a tri orë larg). Atje kishin me pajtue Solle (Sule-j-a) Gjakun me Abdullah Agën. Solle Gjaku kish pasë qenë bujk i Abdullah Agës. Abdullah Aga, si i ndërkrymë, kapet me Solle-n; por Abdullah Aga, mbassi kishte përkrahje e miq shum dhe, për me e treguem vehten, u jep urdhën njerëzvet të 'tij, që ta rrafin Sollen. Kështu lindi anmiqsija mes atyneve dhe Destan Begu deshi t' i pajtonte; por Solle-ja nuk u-bind, se e quente poshtnim të math të rrafmen e burrit me drû.

P. Elezi '24.

Disa zakone për vitin e ri.

(Gjirokastrë)

Të Krishterët e kanë zakon që të tërë natën e vitit të ri e mbajnë zjarrin të ndezur

---

Para se të fillojë t' erret, shpien nëpër furrat secila shtëpi një enë të mbushur me misër, të cilën e marrin në mëngjes heret, me qëllim që të hyjë bereqet në shtëpi gjithë vitin.

Një nga anëtarët e familjes së një shtëpie, që ka pasur fat të mirë, vete e fle tek një kushëri i 'tij dhe në mëngjes, porsa agon, vjen në shtëpin e 'tij duke hedhur këmbën e djathtë, sa

Muzeu i Shkollës Normale

të kapërcejë prakun e derës për të hyrë brënda, që të vejë kurdoherë puna mbarë.

Në mëngjes, porsa agon, dy, tre vetë ose e gjithë familja shkojnë në krua për t'u-larë. Me vehte marrin dhe nga një enë, brënda në të cilën hedhin një monedh ari, një portokall dhe një bimëzë, që e quajnë koftonec; portokallin, passi e lajnë, e hanë aty së bashku, e koftonecin e lënë në krua. Në qoftë se nuk kanë ardhur te gjithë pjes'arët e familjes, atëhere e mbushin enën me ujë dhe e shpien në shtëpi për t'u-larë të tjerët, pse, po të lahen me atë ujë, që ndodhet në shtëpi, e kanë për mëkatë.

Për ditën e vitit të ri e kanë për zakon gjithashtu të bëjnë lakruar, brënda në të cilin hedhin një monedhë; ay që e gjen këtë, ka për të pasur fat të mirë gjithë vitin dhe merr prej seicilit nga një dhuratë.

Asnjë antar familjeje s'ka të drejtë të shkojë për drekë në shtëpi të huaja për të ngrënë, sepse atëhere s' do të jenë të bashkuar kurrë.

Mbledhun prej
K. Jovanit '34.

Për t' u-çlodhun.

Propozim martese.

N' Anglí âsht nji shkrimtar i math, qi e quejnë Bernard Shaw; âsht i mençëm dhe i shquem në talentin e vet.

Nji ditë muer nji letër prej nji zojushe Amerikane, e cila i shkruente :

I dashun mik,

Ju bâj me dijtë se jam grueja mâ e bukër e Amerikës. E di se Ju jeni njeriu mâ i mençëm i botës. Pra ju propozoj të martohemi së bashku dhe ju siguroj se fëmijt t' onë kanë me pasun mençunin t' uej dhe bukurin t' eme, e kështu kanë me qenë mâ të mençmit dhe mâ të bukrit fëmij në botë.

Me nderime
X

Bernard Shaw-i i përgjigjet kështu :

E ndershme Zojushë,

E mora letrën t' uej, në të cilën më propozoni të martohemi së bashku dhe më thoni se fëmijt t' onë do të jenë mâ

Muzeu i Shkollës Normale

të mençmit dhe mâ të bukrit fëmij të botës.

E besoj, zojushë, se jeni mâ e bukra e Amerikës dhe unë mâ i mençmi i botës, por nuk mundem me e pranuem propozimin t' uej, pse kam frikë qi fëmijt t' onë të trashigojnë bukurin e babës dhe mençunin e nânës.

Mbledhun prej
N. Babametos '32.

Lajmet e Shkollës.

Më 14/11/31 Z. V. Andoni foli n' Internat për fillimin e vjetit shkolluer. Z. Nëndrejtor, veç të tjerave, tha : " a) Kini ardhun në shkollë, qi të ndryshohi për mâ miré. b) Duhet ta doni shkollën t' uej „.

Më 20/11/31 u-bâ n' Internat prej nxânësve nji mbledhje për të përkohshmen t' onë. Mbledhjen e hapi Nëndrejtrori me këto fjalë : " E kam për nder të kryesoj nji këso mbledhjeje për të përkohshmen t' uej „. Ju këshilloj, qi të përpiqeni për këtë, shtoi Nëndrejtori, se âsht nji mëkatë e madhe të shueni atë dritë, qi kanë ndezë ata, qi shkuen përpara jush. Mandej ia liroi vëndin St. Spases '32. i cili tregoi shkurt historin e shkollës. mësuesit, qi ka nxjerrun ajo, nxansit qi ka mbrenda, punën e 'tyne e bashkimin, qi duhet të kenë si bijt e nji nâne. E gjithë puna dhe bashkimi i ynë pasqyrohet në të përkohshmen Normalisti, tha Spasja. U-këndue në këtë rasë edhe nji letër e Z. Petër Elezit, qi na e çonte për të na dhanë zemër në këtë punë. Të gjithë u-gëzuem e duertrokitëm për nderin e shëndetin e këtij shoku besnik.

Më 21/11/31 nxânsit e Internatit vëndosën me lânë për deri në fund të Shëndreut pemët e drekës për të ndihmuem "Normalistin„

Më 23/11/31, ditën e lisnimit, edhe na i muerëm kazmat e lopatat në krah e mbuellëm pesqind fildane druni të ndryshëm në tokën e përgatitun ç 'mâ përpara. Kishte ardhun me na pamë auktoriteti i vendit dhe nji shumicë populli. Profesori i Bujqësis Z. Is. Haxhihyseni mbajti nji fjalim të gjatë për randësin e pyllit si dhe për nevojën e drunit, qi âsht ndiem n' epokat e ndryshme. Mandej këndueu nga nji vjershë H. Zhiti '32. e Q. Guranjaku '33.

Më 27/11/31 Normalisti shëtitës '32 shfaqi në Kinema Beet-

Muzeu i Shkollës Normale

Pajtimtarë të ndershëm!

Dëshira e jonë, për me i ndihmuem pak punës së vështirë të mësuesis, s'âsht plotësuem, ashtu si duhet, sepse Normalisti, qi u-nxuer në dritë për këtê qëllim, s'ka dalun me rregullë. Kjo gjâ nuk ka rrjedhun, nga se ne i jemi shmangun punës, ashtu si mund të kujtoni Z. e juej, por shkaqe tê tjera na kanë çaluem. Për të zhdukun këto simvjet me mbledhje e me biseda të nxehta, vendosëm me lanë për disa kohë kafshatën e gojës, nji nga ushqimet t' ona, pemët e drekës. Kjo qe nji therori e internatistëve. Për të marrë pjesë çdo nxânës në këtê punë, hapëm edhe nji fushatë në shkollë, e kështu, tue u-përpjekë nji klasë për të kaluem t' jetrën, po thue, gjithë nxânsit shkulën dishka nga xhepi i 'tyne i vorfën. Porse vetëm me këto s' mund të dali muej për muej Normalisti; kjo punë mbarohet vetëm atëhere, kur të bashkohet edhe ndihma e seicilit prej jush. Prandaj, Zotnij të ndershëm, na dërgoni pajtimet, mbassi me kêtê ju bâhen pesë numra.

Besojmë se çdo zemër e juej do tê zbutet e çdo shpirt i juej i mirë nuk do tê kursehet për Normalistin.

Editori

H. Ballshi '32.

Muzeu i Shkollës Normale

Muzeu i Shkollës Normale

Zoti .....

Kur vendosëm botimin e kësaj së përkohëshmeje, i muerrëm para sysh të gjitha pengimet qi do të na dilshin; por tue menduem se „Normalisti„ do të jetë **mâ tepër** për Normalistat. i hymë me gjithë shpirt kësaj pune, tue shpresue se kemi me na ndihmue.

Pra ju lutemi që, në qoftë e mundun, të na dërgoni përveç pajtimit edhe dishka mâ tepër, tue mos harrue se „Normalisti„ ka nevojë edhe për landë.

Veçanërisht ju lutemi të kujdeseni me na gjetë edhe pajtimtarë të tjerë t' atij qarku.

Drejtimi

Muzeu i Shkollës Normale

Muzeu i Shkollës Normale

hoven komedin "Fshatari Zotni„. Edhe ksaj here ia qilloi punës për bukuri rendi i '32. Vështruesit mbetën mjaft të kënaqun, e Normalisti shëtitës i futi arkës së vet aqë sa nuk e mendonte.

Më 28 11/31 festuem **Ditën e Flamurit,** ashtu si e ka zakon shkolla e jonë. Darkën e 28 tës u-mblodhën n' Internat gjithë nxânsit si edhe disa nga prefesorët. Në fillim u ngritëm në kambë e ndeitëm nji minutë pushim për nderim të dëshmorvet t' Atdheut. Mandej folën njâni mbas tjetrit Y. Berisha dhe H. Zhiti '32. I pari, tue theksuem Kosovën e Çamërin, tha duhet të punojmë. I dyti, tue përmendun nji radhë dëshmorësh, tha duhet të mos i harrojmë.

Më 5/12/31 zavendës Drejtori i shkollës s'onë, Z. A. Gashi na foli për nji piesë të Shqipnis së robnueme, Kosovën. Z. e 'tij, mbassi na tregoi gjanë e gjatë vleftën e ktij vendi dhe vuejtjet e Kosovarëve, na kështilloi qi të punojmë. Për veç se me punë, s' mund t'i fitojmë me gjâ t'jetër këto vende, tha Z. Gashi, sepse të huejt, tue mbulueim të drejtën me nji perde të zezë, flasin shtrembët.

Më 8/12/31 u-hap nji fushatë ndër rende për të përkohshmen Normalisti. Kjo ende s'ka mbaruem. Deri sot rendi i pestë, rendi i parë dhe rendi gatimuer kanë dhânë mâ shum. Ndër nxânsit janë shquem "Sami Baholli, Ibrahim Shabani dhe Shefqet Balliçi„.

Më 14/12/31 shkolla e jonë pushoi dhietë ditë nga puna, mbassi ra sëmundja e shytave ndër nxânës.

Më 31/12/31 festuem ardhjen e vitit të ri. Qysh prej orës 8 e deri më 12 mbas dreke qindruem tue dëfryem. Në fillim foli Z. V. Andoni. Z. Nëndrejtor me këtë rasë të vitit u hoth edhe ke njerzit e foli për të qenunit gjithnji i ri. Për të qenë gjithnji të ri, tha, duhet të punojmë e të mendojmë si të rij edhe të jemi gjithmonë në gëzim e sipër. Fjalën e mbaroi tue thanë: "ndejtshi gjithmonë të ri„. Mandej H. Zhiti '32. na shpërtheu së qeshuni me nji vjershë komike të gjatë. Mbas këtij Normalisti shetitës '32. shfaqi nji komedi të trillueme vetë. Si mori fund kjo, atëhere u-ndanë dhurata prej Shkollës.

Muzeu i Shkollës Normale

Posta e jonë.

Z Beqir Hyseni Shkodër. — Problema e çezmave nuk zgjidhet ashtu si e kini bamë ju, sepse kryqzohen qyngjat

Z Petër Elezi Mat. — Ju falemi nderit për letrat e bukra, qi na dërguet si dhe për përkrahjen, qi i bani Normalistit kurdoherë. Kanga "Zogu i zi„ asht botuem nji herë

Z. Aqif Domini Korçë .— Muerëm letrën t'uej. Asht i mirë mendimi qi shfaqni për punën e Normalistit, por edhe simvjet do të lihet ashtu si ka qenë.

Z Muhamet Golemi Berat.— U-gëzuem për urimin. qi na bâtë me rastin e vitit të ri Edhe ju e shkofshi me plot të mira e me gëzim këtê vit.

U lutemi të gjithë atyne Zotnive, qi janë ngarkue me të shpërdamit e " Normalistit „, të na dërgojnë emnat e pajtimtarvet si dhe të kujdesen për punën e pajtimeve.

Muzeu i Shkollës Normale